

POVLASTICE INVALIDNIH OSOBA U REPUBLICI HRVATSKOJ

UVOD

Navedenim radom daje se skraćeni prikaz različitih prava - povlastica koje invalidi kao osobe s tjelesnim oštećenjem, odnosno invalidi rada mogu ostvariti putem različitih zakonskih i podzakonskih propisa, i to temeljem članstva pri Hrvatskom savezu udruga tjelesnih invalida odnosno Hrvatskom savezu udruga invalida rada, tj. njihovim udrugama na teritoriju Republike Hrvatske. Osim toga, autor daje detaljan prikaz različitih prava - povlastica koje invalidi kao osobe s tjelesnim oštećenjem, odnosno invalidi rada mogu ostvariti na osnovi invaliditeta u sustavu mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj.

ČLANSTVO U ODGOVARAJUĆOJ UDRUZI INVALIDA PREDUVJET ZA OSTVARIVANJE POVLASTICA

Veliki broj različitih propisa koji reguliraju prava osoba s invaliditetom u mnogim slučajevima nisu poznata invalidima, te ovise o mnogo različitih detalja, npr. o pravnom statusu pojedine invalidne osobe, utvrđenom stupnju invalidnosti i vrsti invalidnosti, imovinskom stanju ili prihodima, mjestu gdje se živi, kao i o tome radi li se samo o tjelesnom invalidu ili invalidu rada.

Temeljem članstva u temeljnoj udruzi invalida rada postaje se i članom Hrvatskog saveza udruga invalida rada koji okuplja 36 temeljnih udruga na području Republike Hrvatske, odnosno preko 15.000 članova. Međutim, prema podacima iz zadnjeg dostupnog Izvješća o osobama s invaliditetom (Hrvatski zavod za javno zdravstvo, siječanj 2011.) u Republici Hrvatskoj živi 529.103 osoba s invaliditetom od čega su 316.557 muškarci, a 212.546 žene, time da nisu sve osobe s invaliditetom članovi temeljnih udruga.

Povlastice na osnovi članstva:

1. telefonska pretplata
2. radio i televizijska pretplata
3. povlastice u gradskom i lokalnom prometu
4. članske pogodnosti u HAK-u
5. savjetovanište i besplatna pravna pomoć.

Povlastice na osnovi mobilnosti:

1. carinske povlastice
 - a) oslobođenje od plaćanja carine za uvoz osobnog automobila za osobe s invaliditetom
 - b) predmeti za potrebe osoba s invaliditetom
2. godišnja naknada za ceste pri registraciji osobnog automobila

3. cestarina za uporabu autocesta i objekata s naplatom
4. znak pristupačnosti
5. parkiranje vozila osoba s invaliditetom izvan posebno označenih mjesta za parkiranje
6. godišnji porez na osobni automobil
7. povlastice u unutarnjem putničkom prometu.

INVALIDNOST I INVALIDI RADA U SUSTAVU MIROVINSKOG OSIGURANJA

Prema članku 34. Zakona o mirovinskom osiguranju (N.N., br. 102/98., 127/00., 59/01., 109/01., 147/02., 117/03., 30/04., 177/04. i 92/05.) invalidnost postoji kada kod osiguranika, zbog promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem, nastane trajni gubitak sposobnosti za rad (opća nesposobnost za rad), odnosno kada se pak radna sposobnost trajno smanji za više od polovicu prema tjelesno i psihički zdravom osiguraniku iste ili slične naobrazbe i sposobnosti (profesionalna nesposobnost za rad). Invalidnost može nastati zbog bolesti, ozljede izvan rada, ozljede na radu ili profesionalne bolesti.

U sustavu mirovinskog osiguranja postojanje invaliditeta svojim nalazom i mišljenjem utvrđuju ovlašteni vještaci u područnim službama Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO), a u sustavu socijalne skrbi prvostupanjska tijela vještačenja u centrima za socijalnu skrb. Zakon o mirovinskom osiguranju osiguranim osobama za slučaj invaliditeta jamči pravo na invalidsku mirovinu.

Naknada za tjelesno oštećenje i uvjeti

Tjelesno oštećenje postoji kada kod osiguranika nastane gubitak, bitnije oštećenje ili znatnija onesposobljenost pojedinog organa ili dijelova tijela što otežava normalnu aktivnost organizma i zahtijeva veće napore u obavljanju životnih potreba, bez obzira na to uzrokuje li ono ili ne invalidnost.

Pravo na naknadu zbog tjelesnog oštećenja stječe osiguranik kod kojeg je utvrđeno tjelesno oštećenje od najmanje 30 %, a nastanak je posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti.

Ozljedom na radu smatra se svaka:

- ozljeda osiguranika izazvana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizikalnim ili kemijskim djelovanjem, te ozljeda uzrokovana naglim promjenama položaja tijela, iznenadnim opterećenjem tijela ili drugim promjenama fiziološkog stanja organizma ako je takva ozljeda uzročna vezana uz obavljanje poslova na kojima radi, odnosno djelatnosti na osnovi koje ozlijeđena osoba ima svojstvo osiguranika,
- bolest osiguranika koja je nastala izravno i isključivo kao posljedica nekoga nesretnog slučaja ili više sile za vrijeme rada, odnosno za vrijeme obavljanja djelatnosti ili u vezi s obavljanjem te djelatnosti na osnovi koje oboljela osoba ima svojstvo osiguranika,
- ozljeda koju osiguranik pretrpi na redovitom putu od stana do mjesta rada i obrnuto, te na putu poduzetom zbog stupanja na posao koji mu je osiguran, odnosno na posao na osnovi kojega je osiguran,
- ozljeda koju osiguranik pretrpi u vezi s korištenjem prava na zdravstvenu zaštitu i prava na profesionalnu rehabilitaciju,
- ozljeda, odnosno bolest koju pretrpi osigurana osoba iz članka 18. do 20. Zakona o mirovinskom osiguranju,
- ozljeda koju osoba pretrpi u vezi s prethodnim utvrđivanjem zdravstvene sposobnosti kada je to prema zakonu obvezno pri zasnivanju radnog odnosa.

Osiguranim osobama kod nastanka slučaja invalidnosti i tjelesnog oštećenja zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti iz čl. 18. - 20. Zakona o mirovinskom osiguranju, smatraju se:

1. učenici i studenti na dodiplomskom studiju za vrijeme praktične nastave, za vrijeme stručne prakse kod poslodavca, odnosno

- za vrijeme rada putem posrednika pri zapošljavanju učenika i redovitih studenata,
2. nezaposleni za vrijeme stručnog osposobljavanja ili profesionalne rehabilitacije, na koje ih je uputila nadležna služba za poslužavanje,
 3. osobe koje obavljaju određene poslove za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, primjene sigurnosnih mjera obveznoga psihijatrijskog liječenja i obveznog liječenja od ovisnosti.

Također se u slučaju invalidnosti i tjelesnog oštećenja zbog ozljede na radu osiguranim osobama smatraju osobe koje su ozlijeđene na teritoriju Republike Hrvatske, i to:

1. sudjelujući u spašavanju ili obrani od elementarnih nepogoda kao što su požar, poplava, potres i ostale nepogode uzrokovane višom silom, ili u spašavanju života građana, ili zbog otklanjanja materijalne štete koja prijete imovini,
2. članovi dobrovoljnih vatrogasnih društava sudjelujući u gašenju požara, spašavanju ljudi i imovine ugrožene požarom i drugim elementarnim nepogodama, pri odlasku na vježbu i na povratku s vježbe, kao i za vrijeme obučavanja koje organizira vatrogasno društvo,
3. prigodom obavljanja dužnosti građana u obrani u skladu s propisima o obrani.

Profesionalne bolesti su određene bolesti izazvane duljim neposrednim utjecajem procesa rada i uvjeta rada na određenim poslovima na osnovi kojih oboljela osoba ima svojstvo osiguranika prema odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju.

Lista profesionalnih bolesti i poslova na kojima se te bolesti javljaju i uvjeti pod kojima se smatraju profesionalnim bolestima utvrđuju se Zakonom o listi profesionalnih bolesti (N.N., br. 162/98. i 107/07.).

Vrsta **tjelesnih oštećenja i postoci** tih oštećenja, na temelju kojih se stječe pravo na naknadu zbog tjelesnog oštećenja, utvrđeni su Zakonom o listi tjelesnih oštećenja (N.N., br. 162/98.).

Postupak i izračun naknade

Postupak se pokreće na zahtjev osiguranika u ustrojstvenoj jedinici Zavoda na čijem je području osigurana osoba koja ostvaruje pravo, odnosno od koje se izvodi pravo, bila posljednji put osigurana.

U Tablici 1 dane su naknade zbog tjelesnog oštećenja koje se određuju ovisno o postotku tjelesnog oštećenja u odgovarajućem postotku od osnovice.

Tablica 1.

Naknada zbog tjelesnog oštećenja (%)	Stupanj tjelesnog oštećenja	Naknada iznosi u postotku od osnovice
100 %	1	40 %
90 %	2	36 %
80 %	3	32 %
70 %	4	28 %
60 %	5	24 %
50 %	6	20 %
40 %	7	16 %
30 %	8	12 %

Naknada za tjelesno oštećenje isplaćuje se u iznosima koji se određuju prema postotku tjelesnog oštećenja, time da osnovicu za određivanje naknade utvrđuje općim aktom Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i to prema Odluci o osnovici za određivanje naknade zbog tjelesnog oštećenja, te usklađivanju novčanih naknada zbog tjelesnog oštećenja koja od 1. siječnja 2012. iznosi 1.172,12 kn.

Isplata naknade

Naknada za tjelesno oštećenje se isplaćuje:

- a. od dana nastanka tjelesnog oštećenja - osiguraniku koji je zahtjev za ostvarivanje prava podnio u roku od šest mjeseci, od dana nastanka tjelesnog oštećenja.
- b. od prvoga dana idućega mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag - osiguraniku koji je zahtjev podnio nakon isteka roka od šest mjeseci, od dana nastanka tjelesnog oštećenja.

Kao dan nastanka tjelesnog oštećenja uzima se dan kada je, na temelju pregleda ovlaštenog vještaka, dano mišljenje o tjelesnom oštećenju. Iznimno, nastanak tjelesnog oštećenja prije obavljenog pregleda može se utvrditi na temelju medicinske dokumentacije iz ranijeg razdoblja. Međutim, ako osiguranik za isti slučaj tjelesnog oštećenja stekne pravo na naknadu prema Zakonu o mirovinskom osiguranju i pravo na naknadu prema drugim propisima, može se koristiti samo jednim od tih prava, prema vlastitom izboru.

Naknada putnih troškova

Osigurana osoba ima pravo na naknadu putnih troškova kada ju Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje uputi ili pozove u drugo mjesto zbog davanja nalaza i mišljenja ovlaštenog vještaka, odnosno kada ga uputi u drugo mjesto zbog profesionalne rehabilitacije, a to pravo ima i pratitelj osigurane osobe. Naknada obuhvaća troškove prijevoza, te prehrane i smještaja za vrijeme putovanja i boravka u drugom mjestu.

Invalid rada kojemu je priznato pravo na profesionalnu rehabilitaciju ima pravo na naknadu prijevoznih troškova ako mu je zbog korištenja priznatog prava prema stanju invalidnosti i s obzirom na udaljenost mjesta određenog za profesionalnu rehabilitaciju potreban stalni prijevoz.

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje općim aktom utvrđuje vrstu i način uporabe prijevoznog sredstva, uzimajući u obzir zdravstveno stanje osiguranika i dužinu puta, uvjete i način ostvarivanja naknade putnih troškova i svotu naknade za troškove prehrane i smještaja za vrijeme putovanja i boravka u drugom mjestu.

Stož osiguranja s povećanim trajanjem i postupak ostvarivanja prava

Zakonom o stažu osiguranja s povećanim trajanjem (N.N., br. 71/99., 46/07. i 41/08.) koji se primjenjuje od 16. srpnja 1999. godine omogućeno je osiguranicima - invalidnim osobama: slijepim osobama, osobama oboljelim od distrofije i srodnih mišićnih i neuromišićnih bolesti, oboljelim od paraplegije, cerebralne i dječje para-

lize, multipleks skleroze, reumatoidnog artritisa, gluhim osobama i osobama kod kojih postoje funkcionalni poremećaji zbog kojih se ne mogu samostalno kretati bez uporabe invalidskih kolica računanje staža osiguranja s povećanim trajanjem (tzv. beneficirani staž), i to tako da im se svakih 12 mjeseci staža osiguranja računa kao 15 mjeseci.

Osiguranici - invalidne osobe također ostvaruju pravo na snižavanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu i to po jednu godinu za svakih pet godina staža osiguranja gdje se 12 mjeseci staža osiguranja računa kao 15 mjeseci.

Kako bi osiguranik - invalidna osoba ostvario pravo na obračun staža osiguranja s povećanim trajanjem i to kada mu zdravstveno stanje uzrokuje trajne posljedice za život i rad, potrebno je da podnese zahtjev nadležnoj područnoj službi kako bi na temelju nalaza i mišljenja ovlaštenih vještaka Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje mogao svojim rješenjem utvrditi svojstvo osiguranika s navedenim obolijevanjima.

Profesionalna rehabilitacija

Profesionalna rehabilitacija predstavlja skup aktivnosti (praktično stjecanje i primjena znanja, vještina i navika) zbog osposobljavanja invalida za rad uz očuvanje njegove preostale radne i opće sposobnosti. Međutim, profesionalnom rehabilitacijom smatra se i prilagođavanje invalida rada za rad na poslu na koji će biti premješten, odnosno upućen nakon završene profesionalne rehabilitacije zbog postizanja normalnoga radnog učinka uz normalan napor.

Profesionalna rehabilitacija uključuje postupke:

- a. prekvalifikacije - osposobljavanja za bitno drugačije poslove od onih koje je osiguranik obavljao,
- b. dokvalifikacije - dopunsko osposobljavanje za obavljanje poslova prema preostaloj radnoj sposobnosti
- c. prilagođavanja za rad - postupno adaptiranje i postizanje normalnog radnog učinka, uz normalan napor.

Uvjeti

Pravo na profesionalnu rehabilitaciju ima:

1. osiguranik kod kojeg je nastala invalidnost (profesionalna nesposobnost za rad) i kod koje postoji preostala radna sposobnost
2. osiguranik ili invalid rada kod kojega nastane invalidnost prije navršene 50. godine života, ako se s obzirom na preostalu radnu sposobnost može osposobiti za rad na drugom poslu s punim radnim vremenom
3. osiguranik kod kojega je invalidnost i preostala radna sposobnost nastala zbog ozljede izvan rada ili bolesti, ako ispunjava uvjete mirovinskog staža za stjecanje prava na invalidsku mirovinu
4. osiguranik kod kojega je invalidnost i preostala radna sposobnost nastala zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti, bez obzira na dužinu mirovinskog staža.

Postupak

Pravo na profesionalnu rehabilitaciju utvrđuje rješenjem Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, i to nakon ocjene radne sposobnosti na osnovi nalaza i mišljenja ovlaštenih vještaka.

Invalid rada koji je stekao pravo na profesionalnu rehabilitaciju, a ima stručnu spremu za posao na kojemu je radio prije nastanka invalidnosti, osposobljava se za rad na drugom poslu za koji se traži isti stupanj stručne spreme. Ako takva mogućnost ne postoji, invalid rada može se osposobljavati i za poslove za koje se traži neposredno niži stupanj stručne spreme. Osigurana osoba, koja stekne pravo na profesionalnu rehabilitaciju, osposobljava se za rad na poslovima za koje se traži stupanj stručne spreme koji odgovara stupnju stručne spreme koji bi stekla ili je školovanjem stekla prije nastanka invalidnosti.

Kontrolni pregled

Međutim, invalida rada s pravom na profesionalnu rehabilitaciju, koji nije u roku od šest mjeseci od dana pravomoćnosti rješenja o priznanju prava upućen na profesionalnu rehabilitaciju, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje upuću-

je na pregled ovlaštenom vještaku zbog ponovne ocjene preostale radne sposobnosti.

Također, na pregled zbog ponovne ocjene preostale radne sposobnosti može se uputiti i korisnik prava na profesionalnu rehabilitaciju kada je ocijenjeno da se invalid rada s pravom na profesionalnu rehabilitaciju neće moći osposobiti za rad na određenom poslu.

Isplata i izračun naknade plaće za vrijeme profesionalne rehabilitacije

Naknada plaće za vrijeme profesionalne rehabilitacije isplaćuje se:

- za vrijeme čekanja na profesionalnu rehabilitaciju
- za vrijeme trajanja profesionalne rehabilitacije
- za vrijeme čekanja zaposlenja nakon završene profesionalne rehabilitacije.

Invalid rada za vrijeme profesionalne rehabilitacije ima pravo na naknadu plaće u visini invalidske mirovine, s time da navedene troškove za osiguranika snosi mirovinsko osiguranje.

Vrste naknade plaće kada je pravo na profesionalnu rehabilitaciju ostvareno zbog:

- **ozljede izvan rada ili bolesti** ima pravo na naknadu plaće:
 - u visini invalidske mirovine za slučaj profesionalne nesposobnosti za rad - od dana nastanka invalidnosti do dana početka profesionalne rehabilitacije i od dana završetka profesionalne rehabilitacije do zaposlenja na odgovarajućem radnom mjestu,
 - u visini invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti - za vrijeme profesionalne rehabilitacije. Naknada mu pripada najdulje 12 mjeseci i to od dana završetka profesionalne rehabilitacije, pod uvjetom da se u roku od 30 dana od dana završetka profesionalne rehabilitacije prijavio nadležnoj službi zapošljavanja i da se u skladu s propisima o zapošljavanju redovito prijavljuje toj službi

- **ozljede na radu ili profesionalne bolesti** ima pravo na naknadu plaće u visini invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad za 40 godina mirovinskog staža, od dana nastanka invalidnosti do dana početka profesionalne rehabilitacije, za vrijeme profesionalne rehabilitacije i od dana završetka profesionalne rehabilitacije do zaposlenja na odgovarajućem radnom mjestu.
 - Naknada mu pripada najdulje 24 mjeseca od dana završetka profesionalne rehabilitacije pod uvjetom da se u roku od 30 dana od dana završetka profesionalne rehabilitacije prijavio nadležnoj službi zapošljavanja i da se u skladu s propisima o zapošljavanju redovito prijavljuje toj službi.

Gubitak prava

Invalid rada koji je stekao pravo na profesionalnu rehabilitaciju gubi to pravo ako se njime ne koristi u određenom roku, a nije u tome spriječen razlozima koji su protiv njegove volje, i to ako:

- ne stupi na profesionalnu rehabilitaciju u roku od mjesec dana od dana upućivanja na profesionalnu rehabilitaciju
- tijekom trajanja profesionalne rehabilitacije prekine započetu profesionalnu rehabilitaciju ili ako ne obavlja dužnost u svezi s profesionalnom rehabilitacijom.

Invalidska mirovina

Da bi osiguranik mogao ostvariti pravo na invalidsku mirovinu, moraju biti ispunjeni ovi uvjeti:

- postojanje invalidnosti
- uvjet staža.

Invalidnost može nastati zbog bolesti, ozljede izvan rada, ozljede na radu ili profesionalne bolesti.

Počevši od 28. ožujka 2008. godine, osiguranicima koji su radili manje od punoga radnog vremena, prema odredbama Zakona o radu, (pri-

mjerice bili su zaposleni na četiri sata) u slučaju kada je invalidnost nastala zbog bolesti ili ozljede izvan rada, za ispunjenje uvjeta staža za priznanje prava na invalidsku mirovinu, razdoblje provedeno u zaposlenju s nepunim radnim vremenom smatra se razdobljem provedenim u zaposlenju s punim radnim vremenom.

Što se tiče uvjeta za priznanje prava na invalidsku mirovinu, navedena kategorija osiguranika izjednačena je s osiguranicima koji rade puno radno vrijeme, ali se visina mirovine određuje prema navršenom mirovinskom stažu, a ne prema razdoblju provedenom u zaposlenju s nepunim radnim vremenom.

Uvjet invalidnosti postoji:

- kada je kod osiguranika, zbog promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem, radna sposobnost trajno smanjena za više od polovice prema tjelesno i psihički zdravome osiguraniku iste ili slične naobrazbe i sposobnosti (**profesionalna nesposobnost za rad - invalidi rada**);
- kada kod osiguranika zbog promjena u zdravstvenom stanju, koje se ne mogu otkloniti liječenjem, nastane trajni gubitak sposobnosti za rad (**opća nesposobnost za rad**).

Uvjet staža je zadovoljen kada:

- **mirovinski staž** pokriva najmanje jednu trećinu radnog vijeka, ako je invalidnost nastala zbog bolesti ili ozljede izvan rada i to prije navršenih 65 godina života (muškarci), odnosno 60 godina života (žena). Kao radni vijek uzima se broj punih godina od dana kada je osiguranik navršio 20 godina života do dana nastanka invalidnosti;
- **osiguraniku** koji je nakon navršene 20. godine života bio na redovitom školovanju i takvim školovanjem stekao višu stručnu spremu, radni vijek računa se od navršene 23. godine života, a osiguraniku koji je stekao visoku stručnu spremu - od navršene 26. godine života.

Razdoblje radnog vijeka skraćuje se za razdoblje koje je osiguranik:

- proveo na odsluženju vojnog roka
- bio prijavljen kao nezaposlena osoba nadležnoj službi za zapošljavanje.

Prava stečena na osnovi invaliditeta traju dok postoji stanje invaliditeta prema kojem je pravo određeno.

Međutim, pravo na invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad ne stječe se u slučaju kada se utvrdi da se osiguranik, s obzirom na njegovo zdravstveno stanje, životnu dob, naobrazbu i sposobnosti - može profesionalnom rehabilitacijom osposobiti za rad s punim radnim vremenom na drugom poslu.

Iznimno, pravo na invalidsku mirovinu stječe osiguranik:

- kod kojeg je nastala invalidnost prije 35. godine života, a ima višu stručnu spremu, ako je do dana nastanka invalidnosti navršio staž osiguranja od najmanje dvije godine, a osiguranik koji ima visoku stručnu spremu ako je do dana nastanka invalidnosti navršio jednu godinu staža osiguranja i ako je invalidnost nastala za vrijeme osiguranja ili u roku od jedne godine nakon prestanka osiguranja
- kod kojeg je invalidnost nastala prije 30. godine života, ako je navršio najmanje jednu godinu staža osiguranja i ako je invalidnost nastala za vrijeme osiguranja ili u roku od jedne godine nakon prestanka osiguranja.

Postupak ostvarivanja prava i ocjena radne sposobnosti (nalaz i mišljenje o invalidnosti)

Cjelokupnu medicinsku dokumentaciju priprema osiguranikov liječnik koju, zajedno sa svojim mišljenjem, dostavlja Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje zbog vještačenja invalidnosti.

Invalidnost (tjelesno oštećenje ili opća nesposobnost za rad članova obitelji) utvrđuje nad-

ležna ustrojstvena jedinica Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje na osnovi nalaza i mišljenja ovlaštenih vještaka.

Kontrolni pregled

Kontrolni pregled mora se obaviti najkasnije u roku od 4 godine od dana utvrđene invalidnosti i to samo ako je kod osiguranika ovlašten vještak utvrdio invalidnost zbog profesionalne nesposobnosti za rad. Međutim, ako se korisnik prava na temelju invalidnosti ne odazove na kontrolni pregled na koji je uredno pozvan, prestaje mu pravo na temelju invalidnosti s prvim danom sljedećeg mjeseca nakon donošenja rješenja.

Posebosti izračuna invalidske mirovine

Kod izračuna invalidske mirovine razlikujemo:

- invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad s mirovinskim faktorom 1,0
- invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad koja se isplaćuje osiguraniku za vrijeme zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti s mirovinskim faktorom 0,5
- invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad uzrokovane ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću koja se isplaćuje osiguraniku za vrijeme zaposlenja ili obavljanja samostalne djelatnosti s mirovinskim faktorom 0,6667
- invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad s mirovinskim faktorom 0,8.

Osiguranik kod kojega je invalidnost nastala kao posljedica radnje za koju je pravomoćnom presudom osuđen za kaznena djela protiv Republike Hrvatske i kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom ne stječe, odnosno gubi pravo na invalidsku mirovinu ostvarenu na temelju te invalidnosti s prvim danom idućega mjeseca od mjeseca u kojem je presuda donesena u kaznenom postupku i postala pravomoćna.

*Alan Vajda, mag. iur.
Hrvatska obrtnička komora, Zagreb*